

GÜMÜŞ DOLGU KRİZİ

‘Önlem alınmazsa söküm, zarar getirir’

Avrupa bölgesinde kullanımı neredeyse tamamen yasaklanan ve 2034 yılı itibarıyla ticaretinin de bitmesi beklenen “gümüş dolgu” olarak bilinen amalgam dolgular konusunda kafalar karışık. Geçmişte dayanıklılığı sebebiyle sık kullanılan ancak yarısı civadan oluştuğu için artık tercih edilmeyen bu tip dolguların değiştirilmesi yönünde sosyal medyada oluşan akım, Türkiye’yi de etkiledi. Diş Hekimliği Sendikası Genel Başkanı Banu Yıldırım, “ Bu dolguları söküp estetik dolgulara dönme talebine kesinlikle ‘hayır’ diyoruz. Çünkü amalgam dolgular sökülürken de civaya maruz kalınıyor. Amalgamın çevreye zarar vermesini önleyen ayırıcı bölmelerde yapılmalı. Bu önlemler alınmadığında söküm, fayda yerine zarar getirir” dedi. ● HANDE ATILGAN Ankara

Aşk çeşmesi dilek ritüeline ilgi azaldı

Roma’nın simgesi Trevi (Aşk) Çeşmesi’ne atılan bozuk paralarda ciddi bir düşüş yaşanıyor. Çeşme havuzuna doğrudan erişimi kısıtlayan bariyerler ve şubat ayında uygulamaya konulan 2 euroluk giriş ücreti, turistlerin dilek ritüeline olan ilgisini azalttı.

Doç. Dr. Efe Sıvış
Princeton Üniversitesi Yakın Doğu Araştırmaları Bölümü Misafir Öğretim Üyesi

Başlarken

Milliyet’le yollarım hep ilginç zamanlarda kesişti. Bu sayfalara bazen Cannes Film Festivali’nden, Venedik Bienali’nden, Las Vegas’ta bir Metallica konserinden hatta bir keresinde İran füzeleri altında mahsur kaldığım Dubai’den yazdım. Gençliğimde Milliyet’te iki yazarı ilhamla okurdum: gustosuyla Güneri Civaoğlu’nu, kıvrak zekâsıyla Çetin Altan’ı. Genel Yayın Yönetmenimiz Özay Şendir’le 3 yıl önce CNN Türk Haber Müdürü İdris Arıkan’ın ofisinde tanışmıştım. Dış politikadaki derinliği, basın tecrübesi ve vizyonuyla yönettiği bu gazetede bundan böyle her pazar yazacak olmak benim için bir mutluluk kaynağı. Bu köşede ABD’den, Avrupa’dan, Orta Doğu’dan şahitliklerimi paylaşacak, siyasetten sanata, seyahatlerden sofralara dikkatimi çeken konuları ele alacağım.

WASHİNGTON’DA TAK

Geçenlerde Washington’dayken mermerden oyulmuş devasa Lincoln heykelini ziyaret ettim. Heykelin önünde insanlar karınca gibi kalmıştı. Amerika, dünyaya liberalizmi yayıyor, **“En iyi devlet en az yöneten devlettir”** diyor. Ama bu hormonlu anıtlar başka kanaldan konuşuyor: Vatandaşı devletin heykelleri önünde küçücük bırakıyor. Biraz ötedeki Martin Luther King heykelinin önünde de insanlar daha da minicik kalmıştı. 1960’larda insanların eşitliği için can veren King, kendi heykelinin bu battal boyunu görse acaba ne derdi?

İşte bu mega boy yapıların sonuncusu ölü doğdu. Şu sıralar Trump, durduğu yerde Fransa’ya kurulmuş; meydana bir zafer takı dikmek istiyor. Tarifi ilginç: **Paris’teki takın bir buçuk katı.**

Her zafer takı adı üstünde bir zaferi anlatır: Roma’daki Kudüs seferini, Paris’teki Napolyon’un Avusturya ve Rusya’yı yenmesini. Ama bazen de yanlış anlatır. Trump’a yanlış anlatmış olacak ki kendisi Amerika’nın İngiltere’ye karşı kazandığı bağımsızlığı kutlarken Paris’e laf çakıyor. Halbuki Fransa’nın yardımı olmasa Amerika o savaşı kazanamazdı. Bugün de ABD olmazdı.

Müteahhit başkanın tak inşaatını iki yargıç şak diye durdurdu. Yargıçların kararıyla tak uçtu gitti, geriye Trump’a kalın bir mahkeme dosyası kaldı. Washington’un zafer takı belki de odur: Hukukun müteahhit başkana karşı kazandığı küçük bir zafer.

NEW YORK BAKLAVASI

Michelin denince New York’ta akla Manhattan gelir: Beyaz örtülü masalar, aylar önceden alınan rezervasyonlar, gümüş kubbeli servisler. Şehrin isim yapmış restoranlarının çoğu Japon ve Fransız mutfağı. New York bir göçmen şehri, sofrası da öyle. Michelin’in listesine eklediği 12 yeni restoran dünya haritası gibi: Arjantin, Roma, Hint, Meksika, Kore... Ve Orta Doğu mutfağı. Listenin sürprizi Queens’te, “Küçük Mısır” denen salaş Steinway Caddesi’nde. Burada nargile kafeler, Mısırlı fırınlar, kebapçılar yan yana dizilir. **Levant** isimli restoran, işte bu gösterişsiz caddeden Michelin listesine girdi. Tezgâhtan servis, mahalle lokantası fiyatları ve dar dükkânıyla bunu başardı. Restoranın adı tanıdık. Avrupalılar Osmanlı’nın Doğu Akdeniz kıyılarına “Levant” derdi. İzmir’de, Galata’da, Pera’da yaşayan Avrupalı ailelere de “Levantenler” denirdi. Restoranın başında 1980’lerde Beyrut’tan gelen Mahmoud Abraham var.

Dükkânın yıldızı feteer. Hamur, kâğıt inceliğinde açılıp her katı sade yağla yağlanıyor. Sonra tuğla fırında kabarıyor. Bir çeşit Mısır katmeri, pizza gibi dilimlenip geliyor. İçi peynirli, kıymalı, sucuklu ya da pastırmalı. Tatlı versiyonu da var. Şekerli, cevizli-muhallebili feteerler, Amerikan donutlarına karşı Quenns’ten kılıç sallıyor.

Michelin’in Levant’ta övdüğü baklava kaymaklı. Ama Lübnanlı Arap aşçı Amerikan dokunuşları da yapmış. Menüde Nutella’lı, Lotus bisküvili, hatta Kinder çikolatalı baklava bile var. Künefenin de Nutella’lısını servis ediyorlar. Orta Doğu mutfağı bugün Amerika’nın en hızlı büyüyen mutfaklarından. Mısırlılar zor günlerde **“dünya feteer değil”** der; yani **“hayat bayram değil”**. Bu hafta Steinway Caddesi’nde **dünya biraz feteerdi.**

‘Kadınlar doğal halleriyle eleştiriliyor’

Kadın ve Adalet Zirvesi’nde konuşan Bakan Göktaş, “Kadınların görünür olması isteniyor ama nasıl görünecekleri başkaları tarafından belirleniyor. Kendilerine güvenmeye teşvik ediliyorlar fakat doğal halleriyle eleştiriliyorlar” dedi

Çiğdem Yılmaz
Haber Merkezi

Kadın ve Demokrasi Vakfı’nın (KADEM), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliğiyle düzenlediği 7. Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi’nde “Kurgulanmış Güzellikler” temasıyla başladı. Demirören Medya Grubu’nun da sponsor olduğu ve iki gün sürecek zirvede 14 ülkeden 27 konuşmacı bir araya geldi. KADEM Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sümeye Erdoğan Bayraktar da zirveye katıldı. Zirvede, güzellik standartlarının kadınların yaşamına etkileri, dijital platformların bu standartları yaygınlaştırmadaki rolü ve kadınların güçlenmesi için uluslararası iş birliği ele alındı.

‘Kusur gibi görülüyor’

Açılışta konuşan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, gülüşün, hüznün ve geçen yılların yüzde bıraktığı izlerin bugün giderilmesi gereken kusurlar gibi görüldüğünü belirterek, “Ne yazık ki kusursuz görünme beklentisi kadınların hayatında aynanın önünde kalmıyor. Okula, iş yerine, toplantı salonuna, kürsüye kadar her yere onlarla birlikte giriyor. Kadınların görünür olması isteniyor ama nasıl görünecekleri başkaları tarafından belirleniyor. Kendilerine güvenmeye teşvik ediliyorlar fakat doğal halleriyle eleştiriliyorlar. Gençlikleri öne çıkarılıyor, yaş aldıklarında ise birikimleri yerine yüzlerindeki değişim konuşuluyor” dedi.

‘Yükü çocuklarımız taşıyor’

Bir zamanlar dergi sayfalarında, reklamlarda ve televizyon ekranlarında karşılaşılan güzellik ölçütlerinin artık sosyal medya aracılığıyla günün her anında karşılarına çıktığını belirten Göktaş, “Algoritmalar aynı yüzleri, aynı bedenleri, aynı hayatları tekrar tekrar karşımıza çıkarıyor. İnsanlar da kendilerini gerçekte var olmayan bu görüntülerle kıyaslamaya başlıyor. Bu kıyaslamanın en ağır yükünü ise çocuklarımız taşıyor” dedi.

Filtreler ve rötuşlarla şekillenen görüntülerin kız çocuklarının kendi bedenlerine bakışını ve yemekle kurdukları ilişkiyi etkileyebildiğini söyleyen Göktaş, bu baskıyı yaşayan çocukların yargılanma korkusu duymadan konuşabilmesi ve ihtiyaç duyduğunda desteğe ulaşabilmesi gerektiğini vurguladı.

‘Tercih olmaktan çıkar’

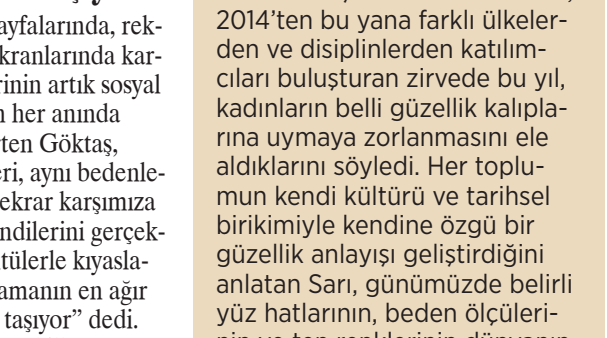
Göktaş, “Burada kişisel tercihleri sorgulamıyoruz. Sorguladığımız şey, bu tercihlerin ne kadar özgürce yapıldığı. Çünkü bir tercih toplumda kabul görmenin şartı haline geldiğinde artık tercih olmaktan çıkar. Hiçbir kadın kabul görmek ya da kendini değerli hissetmek için belirli bir görünüme mecbur bırakılmamalıdır” dedi.

‘Kadınların topluma güzellik borcu yok’

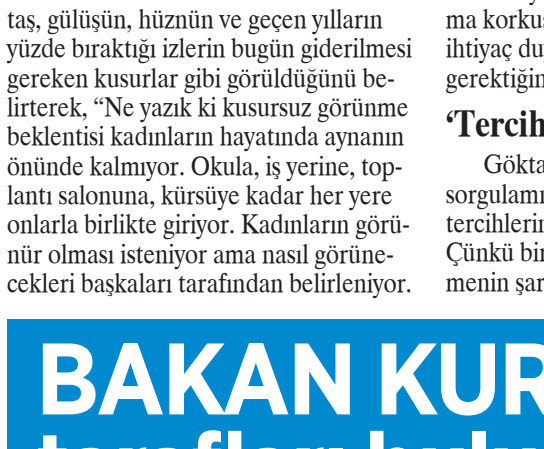
Zirvenin açılışında konuşan KADEM Başkanı Canan Sarı ise, 2014’ten bu yana farklı ülkelerden ve disiplinlerden katılımcıları buluşturan zirvede bu yıl, kadınların belli güzellik kalıplarına uymaya zorlanmasını ele aldıklarını söyledi. Her toplumun kendi kültürü ve tarihsel birikimiyle kendine özgü bir güzellik anlayışı geliştirdiğini anlatan Sarı, günümüzde belirli yüz hatlarının, beden ölçülerinin ve ten renklerinin dünyanın her yerinde kadınlara dayatıldığını, kadınların topluma güzellik borcunun olmadığını söyledi.

Sarı, “Bir kadının kilosu nedeniyle aşağılanması, yaşlandığı için değersizleştirilmesi ya da görünüşü üzerinden sürekli eleştirilmesi psikolojik şiddettir” dedi.

BAKAN KURUM tarafları buluşturdu

COP31 Başkanı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, COP31’in kapanış oturumuna saatler kala müzakereler Başkanı ve Avustralya İklim Değişikliği ve Enerji Bakanı Chris Bowen, Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman bin Abdülaziz Âl Suud, AB Dönem Başkanı İrlanda’nın İklim, Enerji ve Çevre Bakanı Darragh O’Brien, Avrupa Komisyonu İklim Komiseri Wopke Hoekstra’yı aynı masa etrafında buluşturdu. Kurum, 7-21 Kasım arasında 65 ikili ve heyetler arası görüşmeye bizzat katılarak Avustralya’nın yürüttüğü müzakere sürecinin tıkandığı noktalarda devreye girdi. Görüşme sonrası açıklamada bulunan Kurum, “Belli konuları çözdük. Belli konulara ilişkin de tarafları bir araya getiriyoruz. Görüşlerini, fikirlerini açık bir şekilde, konuşmalarını istiyoruz” dedi. Öte yandan COP31’in yapıldığı Expo alanında devam eden toplantılar nedeniyle konferans alanındaki bazı yiyecek ve içecek noktalarının çalışma saatlerinin uzatıldığı duyuruldu

COP31’de ziyaretçi rekor kırıldı

Antalya’da düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Konferansı’nda (COP31) 12 günlük etkinlik programı tamamlandı. Müzakerelerin yürütüldüğü Mavi Bölge’ye günde en az 25 bin kişi giriş yaptı, Yeşil Bölge’yi 300 bine yakın kişi ziyaret etti. COP31’in, dünya tarihinde en fazla ziyaretçi alan iklim konferansı olduğu tescillendi. COP31 Ajans Başkanı ve YDR İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı Fikret Karadeniz, “Birleşmiş Milletler yetkililerinin ifadesiyle bugüne kadarki en başarılı organizasyon olarak dile getiriyorlar. Bu da hepimizi mutlu ediyor” dedi.

259 MİLYON TL DEVRETTİ

Çılgın Sayısal Loto

3 33 35 51 52 54

Joker 61 Süper Star 51

Çılgın Sayısal Loto’nun dün akşamki çekilişinde 6 ve 5+1 bilen çıkmayınca, 259 milyon 786 bin 706 lira 77 kuruş ikramiye devretti. ■ 5 bilenler 761 bin 458 lira 7’şer kuruş ■ 4 bilenler 12 bin 401 lira 6’şar kuruş ■ 3 bilenler 816 lira 85’er kuruş ■ 2 bilenler 83 lira 7’şer kuruş ikramiye kazandı.

Japon ustalardan köy okuluna ısıtma sistemi

Dünyanın farklı ülkelerinde yöresel sanat ve mimari izleri taşıyan yapıları araştıran Japon belgesel ekibi, Kastamonu Cide’deki Çakırlı Köyü’ne gelerek 1966 yılında inşa edilen ilkokula yerden ısıtma sistemi yaptı. Belgesel programı kapsamında, 4 marangoz ve 2 taş ustası tarafından, 3 gün süren çalışmanın ardından proje direktörü Jo Ogaki, “Japonya’daki üstün tekniğe sahip ustalar buraya geldi ve yaratıcı fikirlerle burayı yeni sistemle donattı. Öğrenciler ve köy sakinleri ile güzel iletişim kurduk. İnsanların yüzü güldü. Projemizin temel amacı insanları mutlu etmek. İnsanlar gülsün kendilerini iyi hissetsin” dedi. ● AA

YAZI SAATİ
Mehmet H. Çelik
bizans@gmail.com

“Dönülmez akşamın ufkundayız”

12 Ağustos 1953 akşamı. Nihad Sami Banarlı, Park Otel’de üzgün gördüğü Yahya Kemal’e nedenini soruyor. Beyatlı, şiirlerinin bir antolojide yanlış basılmasına üzüldüğünü söylüyor. Banarlı ise teselli etmeye çalışınca Yahya Kemal şöyle yanıt veriyor: “Rindlerin Hayatı’nı yazdım, Rindlerin Akşamı’nı, Rindlerin Ölümü’nü yazdım; fakat rind olmak ne müşkül şey, kendim bir türlü bir rind olamadım!”

Yazar, şair, söz yazarı, şarkıcı, eleştirmen, caz müzisyeni, senarist, çevirmen, oyuncu, ressam ve mühendis olan Boris Vian bütün bu işleri 39 yıla sığdırmış. O da bir rind değildi ama *Günlerin Köpüğü* romanındaki Colin karakteri rindane özellikler taşır. Colin toplumsal kabullere mesafeli, aşırı cömert ve hayatı hazlar üzerinden yaşama arzusuyla dolu biri.

Fakat sevdiği kadın Chloé hastalanınca Colin kahrolur. Tedavi için malını mülkünü satar, önceleri çalışmayı reddeden genç adam istemediği işlere girer. Sevdiği kadını yaşatmak için kendi hayatını da feda etmeye hazırdır. Bu noktada rindin başka bir yüzü, aşk uğruna her şeyi göze alan âşık kimliği öne çıkar.

Birkaç ay önce Czapek’in Promenade koleksiyonundan L’Écume des Jours (Günlerin Köpüğü) saatiyle ilgili basın duyuruları geldiğinde şaşırmadan edemedim. Bu saat Boris Vian’ın *Günlerin Köpüğü* romanının ruhunu bir kadrana sığdırabilmiş nadir bir örnek. Saat için Boris Vian’ın mirasçılarıyla iş birliği yapılmış, saatin tanıtımı yazarın evinde düzenlenmiş. Bir başka ayrıntı ise 18 adet üretilen saatin, *Günlerin Köpüğü* romanı ile sunulması.

Czapek CEO’su Xavier de Roquemaurel, “Boris Vian’ın her zaman tutkulu ve hevesli bir okuyucusu oldum” diyen bir Vian hayranı. Edebiyat sevgisi sözlerine de yansıyor, bir yerde “Biz sevdiğimiz şeylerin yansımasından ibaretiz” diyor. (Ne güzel cümle, keşke ben söyleseydim.)

Romanın kadrandaki karşılığını Czapek tasarımcısı Chloé Desbiolles geliştiriyor. Sedef üzerine yaptığı çalışmada, Vian’ın hikâyesinin merkezindeki imgeleri bir araya getiren bir tasarım öneriyor. Colin’in çalınan müziği kokteyle dönüştüren piyanokteyl makinesine gönderme yapan piyano tuşları kadranın çevresini sarıyor. Saat 4.30 konumunda, Chloé’nin akciğerinde büyüyen nilüfer şeklinde saniye ibresi dönüp duruyor. Derin mavi mine zemin üzerindeki “Goutte d’Eau” deseni, suya düşen bir damlanın oluşturduğu halkalara benziyor. Romanda mimari de önemli, hastalıkla birlikte ev de hastalanıyor, odalar, pencereler küçülüyor, koridorlar daralıyor.

Boris Vian’ın romanındaki ev daralırken, Yahya Kemal Beyatlı’nın şiirinde ufuk kapanır. *Rindlerin Akşamı* şiiri ilk kez 1947 baharında yayımlanır. Vian’ın romanı da aynı yıl yayımlanır ama o dönem pek ilgi görmez. Yahya Kemal, şiirine insan ömrünün akşamını duyuran bir cümleyle başlar: “Dönülmez akşamın ufkundayız. Vakit çok geç; / Bu son fasıldır ey ömrüm, nasıl geçersen geç!” Ufukta güneşin yeniden doğmayacağı büyük, siyah bir kapı vardır. Arkasında “bitmeyen sükûnlu gece” bekler.

Yahya Kemal’in şiiri karanlık kapının önünde sona ermez. Bakışını akşamın kızıllığında kalan son bahçelere çevirir ve gönlüne seslenir: “Ya şevk içinde harâb ol, ya aşk içinde gönül!” Chloé’nin akciğerinde büyüyen nilüfer, hayatı tüketen hastalığın işaretidir. Yahya Kemal’in lâlesi ve gülü ise ölüm karşısında hayata tevekkül içinde sarılan iradeyi anlatır.

Bir kadrana sığan çok şey var ama *Rindlerin Akşamı* onlardan biri değil. Saati bir kenara bırakalım şimdi, şiire ilahi bir ışık getiren Münir Nurettin Selçuk ne güzel söylüyor:

“Ya aşk içinde harâb ol, ya şevk içinde gönül!

Ya lâle açmalıdır göğsümüzde yâhud gül.”